

Martien Visser: “De trias energetica is harder nodig dan ooit”

Reactie op column Frans Rooijers

Energiepodium.nl 9 januari 2017

In een recente [column](#) stelt mijn gewaardeerde medestrijder voor een duurzamere samenleving, Frans Rooijers, dat de trias energetica flauwekul is. Dat zie ik totaal anders.

In zijn column legt hij uit dat de trias energetica vraagt om eerst energie te besparen, vervolgens hernieuwbare energie te produceren en ten derde fossiele energie te gebruiken. Vervolgens stelt hij vast dat we nog maar op 6% hernieuwbare energie zitten en dat de strategie van trias energetica dus niet werkt. Stoppen ermee, is de conclusie.

Het eerste argument van Rooijers tegen de trias energetica is dat we niet weten waar het theoretische optimum ligt tussen besparen, hernieuwbaar en efficiënt fossiel. Dat kan theoretisch zo zijn, maar een praktische benadering is vrij gemakkelijk. Diverse studies laten namelijk zien dat CO₂-loze energie kan worden geproduceerd tegen een prijs die maximaal € 100 per ton CO₂ hoger is dan (fossiele) energie. Dus besparingsmogelijkheden goedkoper dan € 100 per ton CO₂, zijn aantrekkelijk. Besparingsmogelijkheden die duurder zijn, kun je beter vervangen door wat extra CO₂-arme energieproductie. Met andere woorden: het optimum ligt ongeveer bij € 100 per ton CO₂. Laat dit nu volgens de wetenschap nu ook ongeveer de hoogte van de klimaatschade zijn van een ton CO₂. Zie mijn [column](#) op Energiepodium van november 2015.

Dan het belang van energiebesparing, waar we ons te veel op zouden concentreren. Wel, ons energieverbruik is gelijk aan 2050 PJ (PetaJoule) per jaar. Dat is een soort geheimtaal van de experts, want geen sterveling beseft wat een PJ is. Laat ik het daarom vertalen: je hebt ongeveer 1 miljoen zonnepanelen nodig om jaarlijks 1 PJ te produceren. Dat is inderdaad nogal veel. Er is dus juist alle reden om maximaal in te blijven zetten op energiebesparing.

“De belangrijkste barrière voor vergaande besparing op aardgas is dus niet de te lage prijs van gas, maar de complexiteit van een omschakeling”

Een bijzonder argument van Frans Rooijers is dat in 2023 de elektriciteit voor huishoudens CO₂-vrij is omdat ze betalen voor de SDE+ via hun ODE-heffing. Vervanging van gas en olie door elektriciteit is dan interessant. Maar dit argument doet me eerlijk gezegd denken aan de [aflaathandel](#), die in de Middeleeuwen gebruikelijk was en waar Luther precies 500 jaar geleden succesvol tegen streed. De rauwe werkelijkheid is dat de benodigde additionele elektriciteit in 2023 gepaard gaat met een CO₂-emissie van 620 gram per kilowattuur. (Bron: [Nationale Energie Verkenning 2016](#), blz. 220). Denkt u echt dat die CO₂-emissie verdwijnt door het betalen van energiebelasting? Was het maar waar! Overigens betaal ik voor benzine (200 gr/kilowattuur) en gas (180 gr/kilowattuur) ook flink belasting. Misschien bij nader inzien toch wel een fijne gedachte. Jammer.

Het voorstel om de energiebelasting op aardgas fors te verhogen is een maatschappelijk ongewenste maatregel. In de eerste plaats is het niet nodig. Want sinds 2000 is de gasvraag per huishouden door regelgeving al met 25% gedaald en deze daling zal bij ongewijzigd beleid gewoon doorgaan. Bovendien is het voor individuele burgers veelal niet mogelijk is om zichzelf aan te sluiten op een warmtesysteem, over te gaan op all electric, of van hun (huur)huis een nul op de meter woning te maken. De belangrijkste barrière voor vergaande besparing op aardgas is dus niet de te lage prijs van gas, maar de complexiteit van een omschakeling. Een hogere gasprijs zal dus nauwelijks bijdragen aan een lager gasgebruik.

Ook vormt de energierekening, anders dan gesuggereerd, niet alleen voor bijstandsgerechtigden een probleem, maar voor veel meer burgers. En dat probleem groeit. Want ondanks de 25% besparing is de gemiddelde gasrekening voor een huishouden sinds 2000 met 35% gestegen tot bijna € 1100 per jaar. Dat is driemaal zoveel als de eigen bijdrage voor de ziektekosten verzekering, waarover zoveel te doen is.

Feit is ook dat het gasverbruik van een woning nauwelijks verband houdt met het inkomen van de bewoners. Energiebelasting op aardgas is daarmee de bijna 'ideale' vlaktaks, want elk huishouden betaalt per jaar dan een vast bedrag aan gasbelasting. Het zijn dus bepaald niet de sterkste schouders die de zwaarste lasten dragen. Het voorstel de bijstandsuitkeringen te verhogen verandert dat principe niet.

Tot slot het efficiënt (slim) gebruik van fossiele brandstoffen, de derde poot van de trias energetica. Daar is veel winst te behalen. Neem warmtekracht eenheden, installaties die fossiele energie met 85% rendement omzetten in elektriciteit en warmte voor de industrie en tuinbouw. Deze zeer efficiënte installaties, die elektriciteit produceren met slechts 300 gram CO₂ per kilowattuur, zijn grotendeels weggeconcentreerd door kolencentrales, met 700 gram CO₂ per kilowattuur. Een logisch gevolg van de vrije energiemarkt, want kolen zijn goedkoper, maar het klimaat is de dupe. Vergelijkbaar is de moeizame introductie van hybride warmtepompen, waarmee goedkoop, snel en gemakkelijk een forse besparing op de CO₂-emissie bereikt kan worden. Ik hoop van harte dat een nieuw kabinet zodanig op CO₂-reductie zal sturen, dat deze pijler van de trias de aandacht krijgt die hij verdient.

Besparen, hernieuwbare energie en slim fossiel. Alle drie de poten van de trias energetica zijn nodig. Dat we nu nog maar op 6% hernieuwbaar zitten, heeft niets te maken met de trias, zoals Frans Rooijers stelt, maar met de beperkte hoeveelheid subsidie die achtereenvolgende kabinetten beschikbaar hebben gesteld voor hernieuwbaar. Het huidige kabinet is een stuk ruimhartiger en zie: over een paar jaar zitten we al op 16%. Helaas leidt de verwaarlozing van de andere twee pijlers van de trias wel tot onnodig hoge kosten.

Waar ik me trouwens wel in kan vinden is het betoog van Frans Rooijers dat we meer aandacht moeten geven aan hernieuwbaar gas. Die technologie bevindt zich qua ontwikkeling ongeveer op het niveau van windenergie 15 jaar geleden: hier en daar een boer met een windmolen, of, zou wilt, een mestvergister. Het wordt inderdaad hoog tijd dat we dat gaan opschalen.

Martien Visser is lector energietransitie & netintegratie, Hanzehogeschool Groningen en Senior Advisor International Business bij Gasunie. Hij schrijft zijn column op persoonlijke titel. Zijn mening komt niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Hanzehogeschool of Gasunie.